

Varga István

A nemzeti lét dimenziói, különös tekintettel az értékteremtésre

**Tisztelt Elnök Úr! Tisztelt Kongresszus!
T. Konferencia! T. Hölgyeim és Uraim!**

Aligha lehet értékeesebb témája a Kongresszusnak, mint a Szent Korona nemzet fogalmának mai meghatározása e szakrális augusztusi napokban. Köszönet érte a Magyarok Világszövetsége elnökének **Patrubány Miklósnak** és a szervezőknek áldozatos munkájukért. Köszönöm a megtiszteltetést, hogy szólhatok a közfigyelem által méltatlanul mellőzött, sőt gúnyolt találkozózn. Ennek van jó üzenete is. **Mahatma Gandhi** az 1920-as években ekként válaszolt az erőfeszítése értelmét vitató olvasói levélre: „*Először nem vesznek tudomást rólad, aztán kinevetnek, majd harcolnak ellened – azután győzöl.*” És húsz év múltán győzött.

Egy évezreddel ezelőtt ezekben az években tette Szent István azt, ami őt szentté emelte, a koronát pedig szakrális szimbólummá. Hisszük, Nagyboldogasszonynak tett országfelajánlása hatására beszélünk, álmodunk, alkotunk és sportolunk ma is magyarul. E felajánlás örökre kötelez. Kötelez az előttünk álló változások alakítására. Az előadásom a változás kívánatos irányára mutat rá a Szent Korona jegyében.

A Szent Korona manifesztálódott szimbólum. *Szent: azaz szakrálisan magasabb rendű, Korona: világi, közjogi hatalom. Szent Korona: szakralitást tisztelő közjogi rend. Korunk közjogi hatalmára lényegesen hat a gazdaság. Szent Koronának így szakrális értékű gazdasági hatalomnak is kell lennie.* Tudatosan vagy tudatlanul, akarva vagy akaratlanul a Szent Korona misztériuma Szent Korona *racionalitása*, másként a *Szent Korona gazdaságtana*.

A Szent Korona gazdaságtana a keresztény lelkeség, a magyar közjogi hagyomány és a mai fenntartható fejlődés fogalmaival írható le, az e fogalmakkal kifejezhető értékek ötvözete lehet. Óriási az éhség az erkölcsös, embert és természetet tisztelő közösségi lét iránt. Az Atlanti óceán két partján éppen ezt veszítjük el. Ha nem a káosz, ha nem egy pusztító háború vagy soha nem látott diktatúra tör e két kontinensre, akkor egy új gazdasági modell, új társadalmi-gazdasági kultúra nyer teret, ami az erkölcsös, Istent, embert és természetet tisztelő munkán alapszik. Hívhatjuk *laborizmusnak*.

A hamis szocializmust megbuktatta a hamis kapitalizmus, most ez is agoniázal. Jó jel, a három generációt ateistának nevelő szovjet bukása után alig másfél évtized alatt a világ talán legkeresztényibb állama fejlődött ki.

Orosz Mihály és **Böjte Csaba** itt a világkongresszuson mutatta be a társadalmi-gazdasági csodaszert, a szeretetet. Ez az ő életművükkel mai magyar valóság! Itt kopogtat a megújulás – csak meg kell értenünk, meg kell szerveznünk.

A Szent Korona gazdaságszervező szimbólumként való értelmezése nem itt felvetett új gondolat. **Síklaki István** tíz évvel ezelőtt, hatalmas, áldozatos munkával rendszerbe állította a Szent Koronatan szellemébe illeszthető korabeli társadalmi-gazdasági megoldásokat és ránk hagyta a **Létebiztonság és Harmónia** című könyvében, mely 2003-ban az Éghajlat kiadónál jelent meg. Emlékezem Drábik János előadásaira is, aki ugyanerről tartott előadásokat, a Szent Korona gazdasági rendszeréről.

A legfontosabb szellemi alapokat azonban a társadalmi tanításokat érintő pápai enciklikákban találjuk. XVI. Benedek pápa 2008-ban adta ki a *Caritas in veritate*, szeretet az igazságban című enciklikát, megújítva a **II. János Pál** és **VI. Pál** társadalmi tanításait – akik szintén igen nagyhatású elődöket követtek, 1891-ből XIII. Leo Rerum novarum, ill. 1931-ből az akkori válság közepén **XI. Pius** Quadragesimo anno kezdetű enciklikák jutnak most eszembe a lélek és munka tárgykörében.

Ne felejtjük aktuálisan az ENSZ fenntartható fejlődést tárgyaló 1992-es Riói világkonferenciája ez évi Rió+20 címmel történt megújítását sem, ahol a népek és az állami vezetők zöme mind, mind utat keres, utat mutat. Sajnálatosan épp a nagyhatalmú vezetők tartottak udvarias távolságot a témától. Azonban, amit húsz éve kevesek bolondériájának tekintettek, ma tömegek képviselik, és holnap pedig győztes társadalmi modell lehet.

Az előadásomban pár szót szólnék vázlatosan a *lelki* tényezőkről, a *munkáról*, a *pénzről*, végül a *teendőkről*.

A lélek trónra kívánkozik

Logikus. Az ember lelki és anyagi javakkal élő társas lény. **Varga Csabától** hallottuk itt, a közösségi lét maga a kollektív tudat. A közösség definíció szerint szervezett, szabályozott, irányított együttlét. Minél kevesebb a lélek „mennyeisége” a közösségben - azaz gyenge a kollektív tudatosság - annál gyengébb, annál kaotikusabb az együttlét. Hit, lélek, szeretet kovásza nélküli a közösség szétporlad – nagyra nő a társadalom entrópiája. Mint társas lények meg akarunk bízni egymásban, ám ehhez épp a lelki gazdagságra van szükség. Különben rengeteg intézmény szükségére a bizalmi tőke mesterséges pótlására, illetve következményei elhárítására.

Minél több egy közösségben a szeretet és az igazság, annál tartalmasabb az élet, annál nagyobb a közösségben az egyén szabadsága, annál szabadabb maga a közösség is. A szabadság pedig maga után vonja a versenyt is. A szeretetteljes verseny tisztességes.

Amennyiben az egyéni jót gyarapítja a szeretet, akkor a közjó is nő. Mert a szeretet ad – és kap. **Aquinói Szent Tamástól** tudjuk a magánjavak egyben közösségi javak, mert az isteni törvények az emberi törvények felett állnak. Ezt vallja a Szent Koronatan is.

Ha a magánjavakkal szeretettel, igazságosan bánunk, akkor az igazság érvényesül a közösség egészében. Lélektelen életminőség nincs. Márpedig a jövő a minőségi életé, szemben a korai kapitalizmus és a mostani vadkapitalista, monetáris és materiális szemlélettel.

Ma még a lelki javak módszeres pusztítása és az anyagi javak koncentrációja ösztönzi a civil szervezetek fogékonyságát az új iránt: a lelkiség gazdasági tényezővé tételére. A London School of Economics-on oktatják a boldogság gazdaságtanát. A boldogság belső és külső tényezők eredménye. A testi, lelki egészség, a családi és tágabb közösségi (nemzeti) kapcsolatok, a tiszta környezet, az erkölcsös szabályozás, kielégítő munka, előmenetel és jövedelem, valamint a személyes szabadság, a főbb elemei a mai boldogságnak.

Buthan harminc éve fejleszti buddhista szellemben a boldogság mennyiségének növelését célzó társadalmi modellt. És ezt értékelik, mérik. Egy évvel ezelőtt 64 állam javaslatára az ENSZ egyhangú határozattal az összes többi tagállam figyelmébe ajánlotta azt a boldogság indexet, amit ők fejlesztettek ki, ahol a lelki tényezőknek óriási a jelentősége. Tudjuk számos más humán fejlődési index is rendelkezésre áll, de a mi politikai környezetünk fogékonysága még hiányzik. Civil módon kell ezt megtalálnunk, kifejlesztenünk.

A világ egységesített számvitele nem ismeri a szeretet, a szellemi értékeket legfeljebb a szabadalmak, a know-how és a goodwill formájában ismeri el, illetve a szerzői jogokban. Ezek azonban jogok és nem értékek. A nemzeti össztermékben a pusztítás épp olyan szám, mint az építés, a szerzői jogban a lélekrombolás ugyanúgy szerepel, mint a lélekemelés. Szerencsére sorra jelennek meg már az új értékelési módok és a jelenlegiek abszurditásának leleplezése. Sokféle index kezeli már az emberi és természeti értékeket is. A technika adott, már kimutathatnánk és elszámolhatnánk eredménynek a harmóniát a természettel, harmóniát az emberek között, harmóniát a lélek és a dolgok között.

Tehát a spirituális értékek visszakíváncoznak a társadalom szövetszerkezetébe és ehhez egyre több ösztönzés és eszköz áll rendelkezésre. A jövő munkavégzése valószínűleg a minőségre irányul a laborizmusban. Ekkor a spirituális értékek is beépülnek az értékelésbe, elszámolásba, ami nem biztos, hogy pénz a mai számvitel szerint. Az értékelés, jutalmazás egy-egy közösségben a nemzetközi szabványokhoz képest sokkal nagyobb szabadságot lehet.

Munka új értelmezése

Dolgozni annyi, mint tenni valamit másokért, másokkal. Ezt megtehetjük a magunk létfenntartásának kényszerből vagy a közösség fenntartására.

Régen a föld volt a legfontosabb rendező tényező, most a tőke, jövőben a tudás lesz, bár intó jelek mutatkoznak a föld ismét növekvő szerepére. A magyar nemzet életében mindhárom, a föld, tőke, tudás egyenrangú. Régen az egyén szakmai ügyessége volt fontos, ma a közösség létesítési, szervezési tudás értékelődik fel, a kezdeményező, vállalkozói készség. Vállalkozó szabad ember lehet. Az elmúlt húsz év ezt a szabadságot vette el, és veszi el most is azzal, hogy a

helybeli aktivitást a bankok nem finanszírozzák, szemben az idegenével. Ezzel együtt vész el a cselekvő erő és a kezdeményező képesség.

Munkahelyről beszélünk, elveszett másfél milliőról, egy milliót ígéretéről, de arról nincs szó, ki mit tesz a munkaidejében, gyarapítja-e az egyéni és a közjót, vagy épp ellenkezőleg. A kormány szemében az a jó, ha a tőke érkezik és munkát ad, adót és járulékot eredményez. Hazai tőke nincs, jöjjön az idegen. Pontosabban éppen azért nincs hazai, hogy tere legyen az idegennek, hogy a rászorultság legyen a boldogulás.

Az idegen tőkére alapozott gazdaság azonban piramisjáték. A tőke egyszer jön, folyton visz. Az osztozásban a bér és közteher marad itt, amiből nem képződik saját tőke a gazdaság építésére, sem a bérmunkásnál, sem az államnál. A leszorított bérben pedig nincs benne a lakhatás (építés, bérlés) költségének és a gyermeknevelésnek fedezete, nincs benne a tudás újratermelése, tehát a minimális egyéni és közösségi létfenntartás sem. A dolgozó hitelt vesz fel lakásra, kocsiira, nem vállal gyermeket és retteg, nehogy elvegyék a munkáját, valójában azt ne veszítse el, ami a csapdája. Közben megszokja a kiszolgáltatottságot és nem ismeri meg a szabad gazdálkodást.

Ráadásul, az idegen üzemben eltöltött munka reálteljesítménye nem a szűkebb közösségé, hanem eltávozik a globális térbe. Holott, ha valaki a közösség számára dolgozik, akkor nemcsak a bér, de a teljesítmény is a közösségé. A közösségnek dolgozni annyi, mint magamat és a közösséget egyszerre gyarapítani. Miután azonban nem ez történik, leépül a belső produktum, a kapott bér is külföldi árura megy, amit külföldi kereskedő talál fel. Megszűnik a belső pénz-árú körforgás, gyorsul a leépülés.

Aki pedig munkanélküli az ugyan sok szabadidőhöz jut, de nem tud vele mit kezdeni, elvész a munkakultúrája, mert nem építhet fel önálló egzisztenciát erőforrások hiányában.

A létfenntartás nem engedi kifejlődni az önmegvalósításért való munkavégzést. A leszorított bérből nincs fogyasztás, így nincs önálló kezdeményezés, nem fejlődik a vállalkozói készség, csökken az egyén és a társadalmának szabadsága. Régen a földbirtokosi jövedelemből jutott a helyi szociális feladatokra és a többlet jött a városi építkezésekre, a gyáripar, a hadiipar pedig felvette a vidéken feleslegessé váló embereket. Ma nincs új munkavégzési forma. Az óriási társaságok jövedelme beúszik a globális pénzóceánba, oda, ahol nem is kell, mert egyébként is spekulációval gyarapítják, és ott marad maga is spekulálni, nem jön vissza a napi élet forrásaként.

Az állam a dolgozót a kis bérhez képest fajlagosan nagy adóval, járulékkal túlterheli, mert a tőke adókedvezményért, támogatásért érkezett, tehát nem befizető, inkább kivevő. A közfeladatokat a fajlagosan nagy, abszolút értékben kis adóbevételből nem lehet vállalni, így vagy lebontjuk az államot, vagy több adósságot vállalunk és még több tőkét csábítunk. Az állam hitelből fizeti a kamatot is, az adósságspirál kialakul. A probléma mélyül. Az idegen tőke csapdája és az adósságcsapda egymást erősítő piramisjáték. Rövidtávon vállaljuk a hosszú távú tragédiát – akár a kábítószeres. Tökéletes társadalmi csapda, varsa, ahol az előre a vég.

Mégis, Európa több ezer éve alatt kifejlődött munkakultúra látásmódjával értékeljük helyzetünket. Azt hajtjuk, hogy mindenki dolgozzon, nem azt, mit tegyen. Jövőben egyre kevesebb ember szükséges az eszközök gyártására, az élelmiszer előállítására. A megélhetésért végzett klasszikus munka elvesztése akkor nem gond, ha az egyén és közösség megtalálja az önmegvalósítás módját.

Ma még fordított a helyzet. A létfenntartás minimálbérénel is kevesebbet juttatunk az önmegvalósításért küzdőknek, akiket hajt az elhivatottság. Ők azok, akik civilként ingyen dolgoznak, de gondoljunk az orvosok, tanárok javadalmasására is. A technika által felszabadított munkaidő nem csoportosul át erre az értékesebb tevékenységre a jelenlegi mérési, elszámolási, pénzügyi rendszerben. Ezért látjuk ismét a korai kapitalizmus súlyos jelenségeit Európában.

Tehát a munka fogalmát újra kell értelmeznünk és új mérő, értékelő módot alkalmaznunk az emberek erkölcsös együttéléséhez. Tehát a föld, a tőke, a természeti és a humán tényezők értékelését a kisebb-nagyobb közösségek feladatuként eltérő megoldásokban kereshetjük. A változatosságok felszínre hozzák a jobbakat, ami tanító hatású másoknak. Ez a valódi szubszidiaritás, ami erősen függ a kultúrától, hagyományoktól és természeti adottságoktól. Tehát rugalmas, nagyobb szabadságfokú társadalmi számbavételi és ösztönző megoldások kellenek, nem bezárkózva, de a helyi értékek elismerésével, sok tekintetben előbbségével.

Alkalmatlan pénz

A mai pénz, mint mérő, elszámoló eszköz alkalmatlan, mert mindent együgyűnek vél, csak mennyiséget mér. Többdimenziós mérés szükséges.

Az érték nem egyszerűen mennyiség, nem lehet egy számmal kifejezni, ráadásul az egész világon egységesen. Az értéket, az emberi teljesítményt a közösség tudja a maga javára meghatározni, ezt nem szabad mindenestül szabványosítani. Igen, kell egységes elszámolás a nemzetközi kereskedelemben, de csak a maga helyén. Kell azonban egy helyi megoldás is. Lényegében most is van kettős valutarendszer, a dollár tartalékvaluta mellett ott vannak az államok vagy közösségeik valutája, de ezek is elveszítették helyi kultúrától függő sajátosságait. Nem egy egységes számvitelnek egy másképpen nevezett, de ugyanúgy használt eszközére van szükség, hanem ténylegesen a helyi sajátosságokat követőre, olyanra mely a társadalom kisebb-nagyobb közösségeinek szeretet és igazság tényezőit is kezeli átlátható módon. Azaz az elszámolás lefedi a nem anyagi értékeket is.

A mai pénz nem ilyen. A mai pénz, mint számviteli jel szintetikus elválható egy bizonyos, nem átlátható szűkebb körben, árnyékbankokban, dark poolokban, melyek a pénzügyi eszközökként használt értékpapírok legfőbb kereskedési, de még inkább előállítási területei. A mai felhalmozott pénz nem a munka jövedelem megtakarítása, hanem számviteli pénzsziporítással elállított követelés a pénzügyi konglomerátum részéről az államokkal, polgárokkal szemben. A jegybankok leálltak a pénzkibocsátással, bár most megint nekidurálták

magukat, de azt is a spekuláció zsetonjainak pénzre váltásáért. A bankok visszafogták a hitelezést, ezzel azt is elérik, hogy a visszaeső aktivitás, elakadt a pénzforgás hatására nincs elég adóbevétel, így az államok közvetlenül veszik fel a hitelt kötvénykibocsátással. Nem a gazdaságot, az államháztartást hitelezik, hogy jókora kötvénytömeget birtokoljanak, amivel 'kártyázni' lehet – és orránál fogva vezetni az eladósodott kormányokat.

A bankrendszer szereplői a válság hangulatával rávették az európai kormányokat mintegy 4500 milliárd euró többletadósság vállalására azzal az indokkal, hogy különben tönkre mennek. Ez a kimutatott bankközi műveletekben mutatkozó hiány valójában az árnyékbankokból származik, ott is vannak a kedvezményezettjei. Ezeket az államokra sózott rossz papírokat most befogadja az ECB fedezetként és pénzt nyomtat helyében – a bankrendszernek, melynek a gazdaságra rávezetése kétséges.

A szabad vállalkozás és nyitott piac uniós dogmájával visszaélt egy szűk kör a nem európai pénzrendszerből, ami olyan eladósításhoz vezetett, ami egy újabb hatalomkoncentráció. És ez a lényeg. A pénz már rég nem szolgálja a társadalomnak, inkább ellenére alkalmazott fegyver.

Ez a pénzrendszer azonban nagyon hatékony az irányítói kezében, globális, ezért nem rugalmas, merev és nem képes magát kijavítani, tehát törik. Ennek nézünk elébe.

Következtetés: helyben kísérleti cselekvés, egymástól tanulás

Tehát új munkafogalom, új értékelés, új elszámolás kell. Miként? Sok kisebb, nagyobb intézkedés hasson a célunk irányába. Ez történik terhünkre is.

A Magyarok Világszövetségének VIII. Világkongresszusa fantasztikus előadásai megadják az általános választ. Alig tudok bármit hozzátenni – hiszen minden lényeges elhangzott. Csak példaszerűen emelnék ki néhányat.

Botos László idézte a KALOT vezérkönyvének javaslatait a harmincas évekből. Tökéletesen aktuális.

Adjuk vissza a lelki, erkölcsi tényezők szerepét a családok helyi összefogásával és kreatív megoldásokkal! Tanuljunk egymástól, képezzünk ilyen hálózatot!

Ne a tőkétől várjunk munkát, foglalkoztatást. Találjuk meg a feladatot és az embert, kapcsoljuk össze – és munkáját számoljuk el belső eszközökkel!

Ne kényszerítsük ki a létfenntartásért idegen tőke szolgálatába állást, ismerjük fel a helyi szükségletet és szervezzük meg a kielégítését helyi aktivitással, amennyire lehet.

Szövetkezzünk! Mellérendelt gazdálkodás, lehetünk tagok és emellett kívül is ténykedhetünk más tekintetben. A szövetkezet az egyéni jót ötvözi a közjővel, a közjóért cselekvés egyéni jót eredményez. Kétszeres haszon.

Nem egyszerűen szociális, vagy fogyasztási, termelő szövetkezet kell, hanem minél teljesebb anyagi és nem anyagi aktivitás kombinálása, tehát egyetemes. A munkát a helyi szükségletek kielégítésével, lehetőleg mindenki bevonásával, mindenki szükséglete figyelembevételével szervezzük belső elszámolással. És itt már bevezethetjük saját képességünk szerint a differenciált értékelést. A szövetkezet az önmegvalósításnak is teret ad, ez is a boldogság indexet növelő tényező. A szövetkezet belső rendje nagy szabadsággal alakítható.

Kutassuk fel a jó hírű, tisztességes szervezni tudó fiatal egyéniségeket és képezzük ki a közösség szervezésére, hogy fokozzuk a belső bizalmi tőkét. Tanuljunk külföldi közösségi szervezési megoldásokat, sőt, hívjunk tanácsadókat a Mondragon és más rendszerekből. Tanuljunk a székely falu törvényének szelleméből, fejlesszük ki a modern változatát – és ezt egy helyi átfogó szövetkezet keretében megtehetjük!

Hozzunk létre fejlesztő műhelyt, mely összegyűjti a kül- és belföldi tapasztalatokat!

Belső elszámolással teremtsük meg a forgásba helyezhető forrást. A szövetkezet nyilvántartja a teljesítményt és a fogyasztást, így a fizetőeszköz a belső követelés. Az értékeket, mint indexeket tegyük fizetőeszközzé. Így állandó egyensúly képződik, amennyi az adósság, annyi a fizetőeszköz.

Elektronikus és/vagy papír utalványokat és elszámoló házzolgáltatást hozunk létre! Így megteremthetjük a magán vállalkozások együttműködését mellérendelő módon.

Használjuk a fenntartható fejlődés fogalomkészletét érdemben és csomagolással egyaránt a nemzetközi szintű elismertetésért és a számunkra jó elemek bevezetéséért, a táj és környezetünk helyreállításáért!

Ne gondolkodjunk dichotómiában, ellentétpárokban. Kulcs a megfelelő arányosság és az eszközök megválasztása. Nem jó a globális, legyen lokális? Nem, a globálisban is van jó, a lokálisban is van visszahúzó, tehát az ötvözés, arányosság, harmónia a lényeg. A modellt, ha majd kellően kifejlődött, bizonyított a minőségre törekvése, akkor majd hívhatjuk laborizmusnak, ami megfelel a Szent Korona gazdaságtanának, de addig óvatosan járjunk el, hogy az érték fogalmai ne kapjanak hamis értelmezést.

Mindez nem íróasztali feladat, csakis gyakorlati, amint Érpatak, Rozsály polgármesterei, Bójte atya bizonyítja. Van azonban egy halasztást nem tűrő, azonnali feladat is: házról házalva hozzuk haza a hazát! Részvétel az agrárkamara

újrászervezésében a földtörvény, a mezőgazdasági üzem szabályozásában, a zsebszerződéseket felszámolásában aktív, sőt irányító szerepet vállalva. Ezekhez helyi szerveződések kellenek: a parasztság mozgalma, mely alapja a helyi közösség. Így elindulhat a föld védelme, a szövetkezés megújítása, a keresztény erkölcsön alapuló új gazdálkodás bevezetése.

Amennyiben a fentieket és az azon túli teendőinkről megfogalmazott elképzeléseinket összevetjük a Szent Korona öt elvével, melyet **Zétényi Zsolt** itt ismertetett, azaz amit teszünk, megfelel a személy fensőbbsege, a joguralom, a függetlenség, a törvényelőtti egyenlőség, az önkormányzás elvének, akkor elmondhatjuk, közelítünk a Szent Korona gazdaságához, a laborizmushoz.

Köszönöm megtisztelő figyelmüket.